

On-Maddeli Kişilik Ölçeği'nin Türk Kültürü'ne Uyarlanması The Turkish Adaptation of the Ten-Item Personality Inventory

Hasan ATAĞ

Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü PDR Anabilim Dalı, Kırıkkale, Türkiye

ÖZET

Giriş: Kişilik, psikolojinin önemli alanlarından biridir ve örgütlenmiş duygusal, bilişsel, toplumsal ve fiziksel özellikler bütünü olarak ele alınmaktadır. Bu çalışmanın amacı, beş temel kişilik özelliğini ölçen "On-Maddeli Kişilik Ölçeği'nin (OMKÖ)" Türk gençlerinde uygunluğunu incelemektir.

Yöntem: Araştırmaya 18-25 yaş aralığında üniversite öğrencisi olan (n=230; %54,8; yaş ortalaması 23,2; ss= 1,6) ve olmayan (n=190; %45,2; yaş ortalaması 23,4; ss= 1,7) toplam 420 genç katılmıştır. Katılımcıların %49,1'i erkek (n=208), %50,9'u kadındır (n=212) ve yaş ortalamaları 22,1'dir (ss= 1,3).

Bulgular: Dil geçerliği (0,92-0,97 arasında değişen korelasyonlar), açılımlı (5 faktör ve 10 madde; açıklanan varyans %65,21) ve doğrulayıcı (X²/sd: 2,20, GFI .95, AGFI .92, CFI .93, NNFI .91, RMR.04 ve RMSEA .03) faktör analizi sonuçları, madde analizi ve ölçüt dayanlı geçerlik sonuçları önerilen beş-faktörlü modelin Türk gençlerinde uygunluğunu desteklemektedir. İç tutarlılık (Deneyime Açıklık 0,83, Yumuşak başlılık 0,81, Duygusal Dengelilik 0,83, Sorumluluk 0,84 ve Dışa Dönüklük 0,86) ve test-tekrar test yöntemine dayalı güvenilirlik analizleri sonuçları da (n=54; Deneyime Açıklık 0,89, Yumuşak başlılık 0,87, Duygusal Dengelilik 0,89, Sorumluluk 0,87 ve Dışa Dönüklük 0,88), ölçeğin kabul edilebilir güvenilirliğine işaret etmektedir.

Sonuç: Sonuçlar, OMKÖ'nün Türk gençlerinde "kişilik özelliklerini" değerlendiren araştırmalarda kullanılabileceğini göstermektedir. (*Nöropsikiyatri Arşivi 2013; 50: 312-319*)

Anahtar kelimeler: Kişilik, geçerlik, güvenilirlik, beş-faktör, kişilik özellikleri

Çıkar çatışması: Yazarlar bu makale ile ilgili olarak herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

ABSTRACT

Introduction: Personality is one of the important domains of psychology, and it is an integration of emotional, cognitive, social and physical properties. In this study, we aimed to assess the applicability of the "Ten-Item Personality Inventory (TIPI)" which measures five basic personality traits in Turkish young people.

Methods: Data from a total of 420 participants - 208 male (49.1%) and 212 female (50.9%) - were employed for the validity and reliability analyses. Of the participants, 230 (54.8%; mean age: 23.2 years; sd=1.6) were university students and the rest were not (n=190; 45.2%; mean age: 23.4 years; df=1.7). The mean age of the participants was 22.1 years (df=1.3), ranging from 18 to 25 years.

Results: Language validity (correlations between 0.92 and 0.97), exploratory factor analysis yielded 10 items and five-factor model explaining 65.21% of the variance. Confirmatory factor analyses (χ^2/df : 2.20, GFI=0.95, AGFI=0.92, CFI=0.93, NNFI=0.91, RMR=0.04, and RMSEA=0.03), item analysis, and convergent validity results indicated that a five-factor solution with 10 items met the criteria standards for adequacy of fit among Turkish young people. The internal consistency (Openness to Experiences 0.83, Agreeableness 0.81, Emotional Stability 0.83, Conscientiousness 0.84, and Extraversion 0.86) and test-retest stability (=54; Openness to Experiences 0.89, Agreeableness 0.87, Emotional Stability 0.89, Conscientiousness 0.87, and Extraversion 0.88) revealed a moderate to acceptable reliabilities.

Conclusion: The results demonstrated that the TIPI could be used in studies that evaluate personality in Turkish young people. (*Archives of Neuropsychiatry 2013; 50: 312-319*)

Key words: Personality, validity, reliability, big-five, personality traits

Conflict of interest: The authors reported no conflict of interest related to this article.

Giriş

Kişilik, psikolojinin önemli alanlarından biridir ve literatürde örgütlenmiş duygusal, bilişsel, toplumsal ve fiziksel özellikler bütünü olarak ele alınmaktadır. Aynı zamanda kişilik, doğuştan getirilen ve çevreyle etkileşim yoluyla şekillenen ve kolay değişmeyen özellikler bütünü olarak da ele alınmaktadır (1,2).

Kişilik konusunda çalışan ruh sağlığı uzmanları, bir bireyin diğerlerinden nasıl farklılaştığı ve benzediği üzerinde

durmaktadır. Kişilik özellikleri, bireyi diğer bireylerden ayırır ve bireyin gelecekteki davranışlarına yönelik kestirimlerin dayanağını oluşturmaktadır (3). Kişilik kuramları, psikanalitik yaklaşımdan özellik yaklaşımına doğru ilerleyen bir gelişme (sırasıyla psikanalitik, davranışçı, özellik ve fenomenolojik) göstermiştir. Literatüre bakıldığında, son yıllarda üzerinde en çok durulan kişilik kuramının ise beş faktör kuramı (Big-Five Personality Theory) olduğu ifade edilebilir (3,4,5).

Yazışma Adresi/Correspondence Address

Dr. Hasan Atak, Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü PDR Anabilim Dalı, Yahşihan, Kırıkkale, Türkiye
Gsm: +90 546 963 00 99 E-posta: sternum_001@hotmail.com.hk **Geliş tarihi/Received:** 07.04.2011 **Kabul tarihi/Accepted:** 26.04.2012
© Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi, Galenos Yayınevi tarafından basılmıştır. / © Archives of Neuropsychiatry, published by Galenos Publishing.

Beş faktör yaklaşımının temelini, algılanan farklı kişilik özelliklerinin çeşitli kültürlerin günlük yaşamlarındaki söylemlerine yansıtacağı ve bireysel farklılıkların dilde farklı sözcükler halinde kodlanacağı görüşü oluşturmaktadır (3,6). Kısaca ifade etmek gerekirse beş faktör modeli; dışa dönüklük-içe dönüklük, yumuşak başlılık-hırçınlık, sorumluluk-dağınıklık, duygusal denge-dengesizlik ve deneyime açıklık/zekâ-gelişmemişlik olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır (7). Dışa dönüklük, yaşam dolu, girişken, konuşkan, sosyal ve heyecanlı olma gibi özellikleri içinde barındırmaktadır. Dışa dönük bireyler, içe dönüklere oranla daha fazla enerjiye, pozitif etkiye ve pozitif olay beklentisine sahiptirler ve ödüle karşı daha fazla duyarlıdırlar (3,6). Yumuşak başlılık boyutu merhametli, nazik, saygılı, ince, esnek ve güvenli gibi özellikleri içerir. Costa ve McCrea (8), Yumuşak başlılık boyutunun dürüstlük, özgecilik, güven ve itaat, alçakgönüllülük ve merhametli olma gibi özellikler içerdiğini belirtmektedirler. Yumuşak başlılığın karşıt ucunda bulunan hırçınlık boyutunda yer alan bireyler ise, kötümser, kaba, güvensiz, iş birliğine kapalı, merhametsiz, öfkeli ve çıkarıcı gibi özelliklere sahiptirler. Sorumluluk boyutunda, başarı çabası, yeterlilik, görev temelli davranma, düzen, öz disiplin ve tedbirli olma gibi özellikler yer almaktadır. Sorumluluğun öteki ucu olan sorumsuzluk boyutunda yer alan bireyler, kendini yeterince organize edememiş ve öz disiplin ve enerji yetersizliği nedeniyle kendi standartlarını oluşturmada güçlük çeken bireylerdir (7). Duygusal dengesizlik kaygılı, endişeli, sinirli, güvensiz olma ve sürekli kendisi ile uğraşma özellikleri ile temsil edilmektedir. Yapılan araştırmalarda, nevrotik tanısı alan kişilerin, duygusal dengesizlik boyutunda yüksek puan aldıkları görülmüştür. Duygusal dengesizliğin temelinde kaygı, depresyon, kızgınlık ve sıkıntı gibi olumsuz duygular yer alır. Deneyime açıklık boyutu, cesur, değişikliği seven, meraklı, bağımsız, liberal, analitik, ilgileri geniş ve geleneksel olmayan gibi özellikler ile tanımlanmaktadır (3,7). Deneyime açık bireyler, aktif imgeleme yapmaya, estetik ilgisine, duygulara duyarlılığa, çeşitliliği tercih etmeye, entelektüel meraka ve bağımsız yargılama yapmaya eğilimlidirler. Deneyime açıklığın diğer boyutunda yer alan bireyler, yüzeysel, basit ve sade ve kişiler arası ilişkilerde oldukça geleneksel tutumlara sahiptirler (1,2,3).

Literatürde beş temel kişilik özelliğini ölçmek üzere farklı ölçme araçlarının geliştirildiği (3,9,10,11,12,13) görülmektedir. Beş faktör kişilik modeline dayalı olarak geliştirilen ölçeklerden biri de On-Maddeli Kişilik Ölçeği'dir (OMKÖ; Ten-Item Personality Inventory; 14). Ölçek, on maddeden oluşmaktadır ve her bir maddede benzer anlama gelen iki sıfat bulunmaktadır. Bu yöntemden dolayı OMKÖ maddelerinin karmaşık cümle yapılarından uzak olduğu ifade edilebilir. OMKÖ'nün İngilizce, İspanyolca (2 versiyon), Çince, Korece, Japonca, Almanca, Farsça, Fransızca, İtalyanca, Portekizce, Hollanda (2 versiyon), Norveç ve İsveç versiyonları bulunmaktadır (15). Ölçeğin tüm versiyonlarında 10 madde bulunmaktadır. Ölçek maddeleri, yedi derecelmeli Likert tipinde yanıtlanmaktadır (14).

Literatüre bakıldığında, Türkiye'de de beş faktörlü kişiliği ölçmek için uyarlanmış ya da geliştirilmiş ölçeklerin bulunduğu görülmektedir. Örneğin Somer (6), 235 sıfatı kişilik özelliklerinin temsilcisi olarak belirlemiş ve seçilen sıfatların, faktör analizi sonucunda beş temel faktör altında yer aldığını bulmuştur. Somer ve Goldberg (16), 179 çift sıfatı ele almış ve aynı sıfat çiftlerinin

hem Türk hem Amerikan örnekleminde beş faktör yapısını ortaya koyduğunu bulmuştur. Ayrıca, Somer, Tatar ve Korkmaz (17) beş temel faktörü ve 17 alt boyutu bulunan 220 maddeden oluşan bir kişilik ölçeği geliştirmiştir. Bacanlı, İlhan ve Aslan (13) sıfatlar temelinde beş faktörlü kişiliği ölçmek için Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi'nin geliştirmiştir. Yapılan çalışmada 40 sıfat çiftiyle beş faktörün ölçüldüğü görülmüştür.

Türkiye'de beş faktörlü kişilik modelini ölçmek için geliştirilen ya da uyarlanan ölçeklerin çok maddeli (13,17 gibi) olduğu görülmektedir. Bilindiği gibi, ölçme araçlarının geçerli ve güvenilir olmasının yanında kullanışlı olması da gerekmektedir (18). Kullanışlılık boyutunda ekonomiklik, uygulama süresi, uygulama kolaylığı, puanlama kolaylığı ve puanların yorumlanması kolaylığı gibi özellikler bulunmaktadır. Bu bağlamda, OMKÖ'nün hem kısa hem de maddelerinin anlaşılabilir olması, OMKÖ'yü diğer kişilik ölçeklerine göre daha kullanışlı kılmaktadır (14). Ayrıca, literatürde kişilik özelliklerini ölçen ölçeklerin anlaşılmasının kolay olması ve çok kısa süre içerisinde uygulanmasının önemli olduğu üzerinde durulmaktadır. Örneğin, Burisch (19) kısa ölçeklerin sadece zamandan tasarruf edilmesini sağlamadığı, aynı zamanda katılımcıyı sıkılmaktan ve aşırı yorgunluktan koruduğunu belirtmekte ve ayrıca, ölçek çok uzunsa istenilen doğru yanıtların alınabileceği her hangi bir birey olmadığını öne sürmektedir. Gosling ve arkadaşlarına (14) göre, OMKÖ kısa ve anlaşılır olduğu için diğer ölçeklere göre kişiliği ölçmede daha avantajlıdır. OMKÖ'nün sağlamış olduğu avantajlarından dolayı Türk kültürüne uyarlanması, yapılacak olan kişilik çalışmalarında kullanılabilir kısa ve anlaşılır bir ölçeğin elde edilmesini sağlayabileceği gibi, kişilikle ilgili literatüre de katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, bu çalışmada OMKÖ'nün Türk kültürüne uyarlanması amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, mevcut durumu sorgulayan betimsel bir araştırmadır. Veriler, farklı yaşlardaki bireylerden elde edilmiş ve kesitsel araştırma düzeni kullanılmıştır. Geçerlik çalışmasında, ilk olarak dil geçerliği, ardından açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Daha sonra madde analizi yapılmıştır. Güvenirlik çalışması için iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test yöntemi olmak üzere iki tür güvenilirliğe bakılmıştır.

Katılımcılar

Katılımcıların tamamı amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen, Ankara ilindeki üniversitelere devam eden öğrencilerden ve aynı yaşta olup üniversite öğrencisi olmayan toplam 420 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçları 448 katılımcıya uygulanmıştır. Veri analizleri öncesi, katılımcıların veri toplama araçlarına verdikleri yanıtlar gözden geçirilmiştir. Bu inceleme sonucunda, ölçek maddelerinin çoğunu boş bırakan (en az %5'ini) ya da merkeze kayma hatalarının gözlemlendiği toplam 28 kişi veri setinden çıkarılmıştır. Sonuçta analizler 18-25 yaşları arasındaki 212 kadın (%50,9) ve 208 erkek (%49,1) olmak üzere toplam 420 katılımcıdan elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yer alan gençlerin yaş ortalaması 22,1 ve standart sapması 1,32'dir. Katılımcıların 230'u (%54,8) üniversite öğrencisi iken, 190'u

(%45,2) üniversite öğrencisi değildir. Üniversite öğrencilerinin yaş ortalaması 23,2 (SS= 1,6), üniversite öğrencisi olmayan gençlerin yaş ortalaması ise 23,4 (SS= 1,7) olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu. Katılımcıların cinsiyet, eğitim durumu ve yaş gibi demografik özelliklerine ilişkin bilgiler kişisel bilgi formu aracılığıyla elde edilmiştir.

On-Maddeli Kişilik Ölçeği. On maddeden oluşan ve Gosling ve arkadaşları (14) tarafından geliştirilen ölçek, deneyime açıklık, sorumluluk, dışa dönüklük, yumuşak başlılık ve duygusal dengelilik olmak üzere beş önemli kişilik özelliğini ölçmektedir. Yedi derecelikli Likert tipi olan bu ölçekte, her bir alt boyutta iki madde yer almaktadır.

Beş Faktör Kişilik Envanteri. Jhon ve Srivastava (12), tarafından geliştirilen ve Evinç (20) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Beş Faktör Kişilik Envanteri, 44 maddeden oluşan ve deneyime açıklık, sorumluluk, dışa dönüklük, yumuşak başlılık ve duygusal dengesizlik olmak üzere beş önemli kişilik özelliğini ölçen bir ölçme aracıdır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları kabul edilebilir güvenilirlik sınırları içerisinde (deneyime açıklık = ,81; sorumluluk = ,82; dışa dönüklük = ,88; yumuşak başlılık = ,79; duygusal dengesizlik = ,84). Bu çalışma grubunda, ölçeğin faktör yapısı incelenmiştir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda beş faktörlü orijinal yapıya ulaşılmıştır. Bu beş boyutun toplam varyansın %54,08'ini açıkladığı bulunmuştur.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT). Kırk maddeden oluşan ve Bacanlı, İlhan ve Aslan (13) tarafından geliştirilen bu ölçek; dışa dönüklük, duygusal açıdan dengesizlik, sorumluluk, yumuşak başlılık ve deneyime açıklık olmak üzere 5 alt faktörden oluşmaktadır. Bu ölçek, bireyleri dışa dönüklük, duygusal açıdan dengesizlik, sorumluluk, yumuşak başlılık ve deneyime açıklık olmak üzere beş temel kişilik özelliğinden birine atamak için kullanılmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin yapılan faktör analizinde elde edilen 5 boyut, kişiliğe ait varyansın %52,6'sını açıklamaktadır. Ölçeğin güvenilirliği için hesaplanan iç tutarlılık katsayılarının ,73 ile ,89 aralığında değiştiği ve en yüksek iç tutarlılık katsayısının Dışadönüklük (,89), en düşük iç tutarlılık katsayısının ise Duygusal Dengesizlik (,73) boyutuna ait olduğu bulunmuştur. Bu çalışma grubunda, ölçeğin faktör yapısı incelenmiş ve sonuçta beş boyutun toplam varyansın %56,42'sini açıkladığı bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde dil geçerliliği için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerinin analizinde frekans ve yüzde analizi kullanılmıştır. Yapı geçerliliği için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik çalışması için iç tutarlılık katsayısı (alfa) ve test-tekrar test yöntemi olmak üzere iki tür güvenilirliğe bakılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 15,00 ve LISREL 8,71 programları kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde en az ,05 anlamlılık düzeyi benimsenmiştir.

İşlem

OMKÖ, yazarla bağlantı kurulup onayı alındıktan sonra geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak Türkçe'ye uyarlanmıştır. Araştırmada veriler, bireysel uygulama ve grup uygulaması şeklinde

toplanmıştır. Veriler üniversite öğrencisi olan katılımcılardan üniversitede ders saatleri içinde dersin yürütücüsünün izni ve yardımıyla toplanmışken; üniversite öğrencisi olmayan katılımcılardan katılımcıların işyerlerinde toplanmıştır. Veriler toplanırken gönüllülük ilkesi esas alınmış, katılımcılara öncelikle araştırmanın amacına yönelik kısa bir bilgi verilmiş ve ardından araştırmaya katılmak isteyen katılımcılara ölçekler verilmiştir. Katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiştir. Ölçeklerin uygulanması 10-15 dakika arasında değişmiştir. Araştırma verileri Ankara ilinde Kasım 2010- Aralık 2010 tarihleri arasında toplanmıştır.

Bulgular

Dil Geçerliliği

OMKÖ, yazarlarla (Samuel D. Gosling, Peter J. Rentfrow ve William B. Swann Jr.) bağlantı kurulup, ölçeği Türk kültürüne uyarlamak için onay alındıktan sonra, çeviri işlemi yapılmıştır. Orijinali İngilizce olan OMKÖ'nün, üniversitede akademisyen olan dört kişiye Türkçe çevirisi yaptırılmıştır. Daha sonra bu çeviriler bir araya getirilerek hepsinin ortak yönleri aranmış ve farklılık gösteren ifadeler, çeviri yapan kişiler ile görüşülerek ortak bir ifade haline getirilmiştir. Uzman görüşüne dayanarak oluşturulan Türkçe formu, öncekinden farklı dört akademisyen tarafından tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Ölçeğin orijinal hali ile tekrar İngilizce'ye çevrilmiş hali üniversitede çalışan üç akademisyen tarafından incelenmiş ve ikisi arasında farklılığın olmadığı yönünde ortak görüşe varılmıştır.

Uzman görüşü referans alınarak elde edilen ölçeğin Türkçe formu ile İngilizce formunun aynı anlamı ifade edip etmediğini uygulamada görebilmek açısından, iyi derecede İngilizce bilgisine sahip doktora öğrencilerinden 36 kişiye uygulanmış ve her iki ölçekten alınan puanlar arasında Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Deneyime açıklık alt ölçeği için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı 0,96 (p=0,000), Yumuşak başlılık alt ölçeği için 0,94 (p=0,000), Duygusal Dengelilik alt ölçeği için 0,93 (p=0,000), Sorumluluk alt ölçeği için 0,92 (p=0,000) ve son olarak Dışadönüklük alt ölçeği için 0,97 (p=0,000) olarak bulunmuştur. Elde edilen korelasyon katsayıları ve uzman görüşleri dikkate alınarak, ölçeğin çeviri açısından paralellüğün sağlandığı ve dil geçerliliğinin olduğu kabul edilmiştir.

Faktör Yapısının İncelenmesi

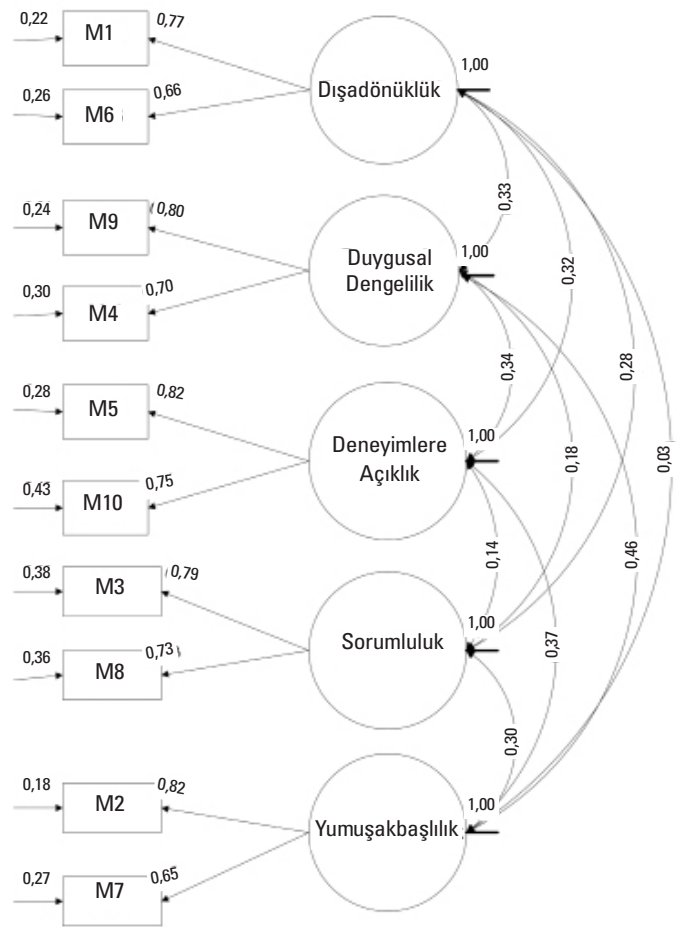
Ölçeğin yapı geçerliliğini sınamak için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi. İngilizce'den Türkçe'ye çeviri işlemi tamamlanan orijinal ölçek 348 katılımcıya uygulanmıştır. Veri girişi yaparken, ölçekte en az bir maddeyi boş bırakan katılımcılar değerlendirme dışı tutulmuş ve sonuçta 320 katılımcıdan elde edilen verilerle faktör analizi yapılmıştır. Sonuçlar (KMO=0,89; $\chi^2=6582,46$; p=0,00) veri grubunun faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir (21). Faktör analizinin en önemli aşamalarından biri de faktör sayısına karar vermektir. Dik (Varimaks) döndürmeli temel bileşenler faktör analizi sonucuna göre, puanlardaki değişimin %65,21'ini açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan 5 faktör belirlenmiştir. Ölçeğin analiz sonucunda elde edilen 5 faktörlü yapısına ilişkin sonuçlar Tablo 1'de gösterilmektedir.

Temel bileşenler analizi sonucunda, ölçeğin açıkladığı varyans düzeyi ölçeğin ölçmeyi amaçladığı özelliği ölçtüğünü göstermektedir. Hem orijinal ölçekte hem de ölçeğin Türkçe formunda toplam 10 madde vardır. Ölçeğin Türkçe formunda madde yük değerleri ,67 ile ,86 arasında değişmektedir ve tersten kodlanması gereken herhangi bir madde yoktur. Ölçek puanları toplam puan alınmamakta, her bir alt ölçek için toplam puan alınmaktadır. Bireylerin her bir alt ölçekten aldıkları puanlar dikkate alınarak, bireylerde baskın olan kişilik özelliğini belirlemeye ve bireyleri kişilik özelliklerinden birine atamaya dönük olan bu ölçek puanları, bir bireyin en yüksek puan aldığı alt ölçeğe ait kişilik özelliğinin o kişinin temel kişilik özelliği olduğu kabul edilmektedir (14). Ölçeğin Türkçe formunda da aynı kurallar geçerlidir.

Doğrulayıcı faktör analizi. OMKÖ'nün açıklayıcı faktör analizi ile ortaya konan 5 faktörlü yapısını sınamak için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. DFA uygulamasında 10 maddeden elde edilen korelasyon matrisi veri olarak kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, gözlenebilir faktörlerden oluşan faktöriyel bir modelin gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır (22, 23).

Analiz sonucunda elde edilen uyum indeksleri gözlenen verinin 5 boyutlu önerilen modele iyi uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan (X2/sd) oranı 2,20'dir (p = ,000) ve bu değer, önerilen faktör modelinin verilerle iyi uyumlu olduğunu göstermektedir (22). GFI değerinin 0,95, IFI değerinin ,93, CFI değerinin ,93, AGFI değerinin ,92, NNFI değerinin ,91, RMR değerinin 0,042 ve RMSEA değerinin de ,037 olarak bulunmuş olması, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 5 faktörlü yapısının kabul edilebilir ve geçerli sonuçlar verdiğini göstermektedir. Doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. OMKÖ'nün Faktör Madde İlişkisi

Tablo 1. OMKÖ'nün açıklayıcı faktör analizi sonuçları

Maddeler	Faktörler				
Kendimi olarak görürüm:	Deneyime Açıklık	Yumuşak başlılık	Duygusal Dengelilik	Sorumluluk	Dışadönüklük
M 5. Yeni yaşantılara açık, karmaşık	,86				
M 10. Geleneksel, yaratıcı olmayan	,72				
M 7. Sempatik, sıcak		,86			
M 2. Eleştirel, kavgacı		,62			
M 9. Sakin, duygusal olarak dengeli			,84		
M 4. Kaygılı, kolaylıkla hayal kırıklığına uğrayan			,73		
M 3. Güvenilir, öz disiplinli				,82	
M 8. Altüst olmuş, dikkatsiz				,76	
M 1. Dışa dönük, istekli					,81
M 6. Çekingen, sessiz					,67
Özdeğer	2,969	2,443	2,368	2,225	1,114
Açıklanan Varyans	15,526	14,653	13,254	12,454	9,326
Açıklanan Toplam Varyans	15,526	30,179	43,433	55,887	65,213

Şekil 1'de de görüldüğü gibi, path katsayıları ise ,47 ile ,88 arasında değişmektedir. Bu değerlerin tamamı ,30'un üstündedir ve ,30 ve üstü değerler orta düzey değerlerdir (23).

Ölçüt Geçerliği

OMKÖ'nin ölçüt geçerliğini sınamak için Beş-Faktörlü Kişilik Envanteri (B-FKE) ve Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) kullanılmıştır. Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde, OMKÖ'nün dışadönüklük boyutunun hem SDKT dışadönüklük boyutu ($r = ,59, p < ,01$) ile hem de B-FKE dışadönüklük boyutu ile ($r = ,58, p < ,01$) olumlu yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Benzer biçimde, OMKÖ'nün Yumuşak başlılık boyutu puanının hem SDKT yumuşak başlılık boyutu ($r = ,58, p < ,01$) ile hem de B-FKE yumuşak başlılık boyutu ($r = ,44, p < ,01$) olumlu yönde ilişkili olduğu görülmektedir. OMKÖ'nün sorumluluk boyutunun hem SDKT sorumluluk boyutu ($r = ,56, p < ,01$) ile hem de B-FKE sorumluluk boyutu ile ($r = ,57, p < ,01$) olumlu yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Duygusal Dengelilik boyutunun hem SDKT'nin duygusal dengesizlik boyutuyla ($r = -,54, p < ,01$) hem de B-FKE duygusal dengesizlik boyutuyla ($r = -,59, p < ,01$) ters yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Son olarak, deneyime açıklık boyutunun SDKT deneyime açıklık boyutu ile ($r = ,52, p < ,01$) ve B-FKE deneyime açıklık boyutu ile ($r = ,53, p < ,01$) olumlu yönde anlamlı ilişkili olduğu bulunmuştur. Genel olarak, OMKÖ'nün alt ölçeklerinin ölçüt geçerliği için kullanılan ölçeklerle orta düzeyde anlamlı ilişkili olduğu ve bu sonuçların ölçüt geçerliği açısından yeterli olduğu ifade edilebilir.

Yapı geçerliğini belirlemek için yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, 10 madde ve 5 alt ölçekten oluşan OMKÖ'nün kişiliği ölçmek için geçerli bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Madde Analizi

Madde ayırt edicilikleri için madde toplam puan korelasyonları değerleri hesaplanmıştır. Madde analizi sonuçları aşağıda Tablo 3'te sunulmaktadır.

Madde analizi sonucunda, düzeltilmiş madde toplam puan korelasyonu 0,34 ile 0,80 arasında değiştiği görülmektedir. Madde atıldığında alfa değerleri incelendiğinde bu değerlerin 0,77 ile 0,81 arasında değiştiği görülmektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirliliğini incelemek için Cronbach alfa ile değerlendirilen iç tutarlılık ve test tekrar test kararlılığına ilişkin analizler gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı Deneyime Açıklık alt ölçeği için 0,83, Yumuşak başlılık alt ölçeği için ,81, Duygusal Dengelilik alt ölçeği için 0,83, Sorumluluk alt ölçeği için ,84 ve son olarak Dışa Dönüklük alt ölçeği için 0,86 olarak bulunmuştur. Ölçeklerin iç tutarlılığı kabul edilebilir sınırlar içindedir. Sonuçlar aşağıda Tablo 3'te sunulmaktadır.

Test tekrar test güvenirliliği için ölçek 60 katılımcıya 3 hafta ara ile uygulanmış; en az bir maddeyi boş bırakan katılımcılar değerlendirme dışı tutulmuş ve 54 katılımcıdan (28 (%51,85'i) üniversite öğrencisi, 26 (%48,15'i) üniversite öğrencisi değil; 25 (%46,3'ü) erkek, 29 (%53,7'si) kadın) elde edilen veriler üzerinde analiz yapılmıştır. Ölçeğin 54 katılımcının uygulamasından hesaplanan test tekrar test güvenirlilik katsayısı Deneyime Açıklık alt ölçeği için ,89, Yumuşak başlılık alt ölçeği için ,87, Duygusal Dengelilik alt ölçeği için ,89, Sorumluluk alt ölçeği için ,87 ve son olarak Dışa Dönüklük alt ölçeği için ,88 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak, OMKÖ'nün iç tutarlılığına sahip ve kararlı ölçüm yapan bir araç olduğu görülmüştür.

Tablo 2. OMKÖ ile diğer ölçekler arasındaki ilişkiler

OMKÖ Faktörleri	Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi			Beş-Faktörlü Kişilik Envanteri						
	Dışadönüklük	Yumuşak başlılık	Sorumluluk	Duygusal Dengesizlik	Deneyime Açıklık	Dışadönüklük	Yumuşak başlılık	Sorumluluk	Duygusal Dengesizlik	Deneyime Açıklık
Dışadönüklük	,59*					,58*				
Yumuşak başlılık		,58*					,44*			
Sorumluluk			,56*					,57*		
Duygusal Dengelilik				-,54*					-,59*	
Deneyime Açıklık					,52*					,53*

* $p < ,01$

Tablo 3. OMKÖ'nün madde analizi ve güvenilirlik analizi sonuçları

Ölçekler	Maddeler	Madde Atıldığında Cronbach Alfa	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu	Cronbach Alfa	Test-Tekrar Test
Deneyime Açıklık	M-5	,79	,59	,83	,89
	M-10	,80	,66		
Yumuşak başlılık	M-7	,80	,46	,81	,87
	M-2	,78	,42		
Duygusal Dengelilik	M-9	,77	,55	,83	,89
	M-4	,81	,63		
Sorumluluk	M-3	,77	,69	,84	,87
	M-8	,78	,34		
Dışadönüklük	M-1	,78	,80	,86	,88
	M-6	,81	,57		

Tartışma

Bu çalışmada Gosling ve arkadaşları (14) tarafından geliştirilmiş olan OMKÖ geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak Türk kültürüne uyarlanmıştır. Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, ölçüt geçerliği sonuçları ve madde analizi sonuçları OMKÖ'nün Türkçe versiyonunun Türk kültüründe de kişiliği ölçmek için geçerli bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir. Ayrıca, iç tutarlılık katsayıları ve test-tekerrar test güvenilirlik değerleri, ölçeğin Türk kültüründe de güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, ilgili literatür bağlamında tartışılmıştır.

Gosling ve arkadaşları (14) OMKÖ'nün geliştirme çalışmasında geçerlik için sadece ölçüt dayanıklı geçerliğini, güvenilirlik içinse iç tutarlılık ve test-tekerrar test güvenilirliğini incelemişlerdir. Bununla birlikte, orijinal ölçek geliştirilirken faktör yapısının geçerliği için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmamıştır (14). Ölçeğin İngilizce, İspanyolca, Çince, Korece, Japonca, Almanca, Farsça, Fransızca, İtalyanca, Portekizce, Hollanda, Norveççe ve İsveççe versiyonları bulunmaktadır. Ölçeğin bu versiyonlarında, Gosling ve arkadaşlarına yöneltilen temel eleştiri, ölçeğin toplam varyansın düşük bir yüzdesini açıklaması ve düşük iç tutarlılık katsayılarının ortaya çıkması yönündedir. Bu bağlamda Soto ve arkadaşları (15), her bir alt ölçekte iki madde olduğunu ve bu kadar az maddelerle açıklanan varyansın ve iç tutarlılık katsayılarının düşük olacağını belirtmektedir. Ayrıca Soto ve arkadaşları (15), OMKÖ'nün uyarlama çalışmalarında sadece ölçüt dayanıklı geçerliğe ve test-tekerrar test güvenilirliğine bakılması gerektiğini önermektedir. Buna karşın, bu çalışmada hem dil geçerliği, hem de açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ve madde analizi yapılmıştır. Sonuçlar, ölçeğin diğer versiyonlarından daha iyi bulunmuştur. Örneğin, Muck ve arkadaşları (24), ölçeğin Almanca versiyonunda oldukça düşük bir açıklanan varyans (%40 civarında) bulmuşlardır. Bununla birlikte, aynı çalışmada yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ölçeğin beş faktörlü yapısının doğrulandığını göstermiştir. Hofmans ve arkadaşları (25) ölçeğin Hollanda versiyonunda beş faktörlü yapının doğrulanmadığını bulmuştur. Benzer biçimde Denissen ve arkadaşları (26), ölçeğin Hollanda versiyonunda

beş faktörlü yapısının doğrulanmadığını bulmuş ve bu yüzden ölçeğe yeni bir "deneyimlere açıklık" boyutu eklemişlerdir. Bu değişiklikten sonra, ölçeğin toplam varyansın önemli bir yüzdesini (%50 civarında) açıkladığını bulmuşlardır. Bu bulguların tersine, Ehrhart ve arkadaşları (27), ölçeğin İngilizce versiyonunun açıklayıcı faktör analizi sonuçlarının varyansın önemli bir yüzdesini (%52 civarında) açıkladığını ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının da ölçeğin beş faktörlü yapısını doğruladığını bulmuşlardır. Benzer biçimde Holmes (28), Amerikan versiyonunda ölçeğin toplam varyansın %75'ini açıkladığını bulmuştur. Bu çalışmada yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin Türk versiyonunun toplam varyansın önemli bir yüzdesinin (%65,21) açıkladığını göstermiştir. Ayrıca, yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, 10 maddeli ve beş alt ölçekli mevcut faktör yapısının doğrulandığını göstermiştir. Literatürde OMKÖ'nün faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını inceleyen tek çalışmada (24), ölçeğin faktör yapısının doğrulandığı bulunmuştur. Bu çalışmada da benzer bir sonuç elde edilmiştir. Bu bulgular dikkate alındığında, ölçeğin Türkçe versiyonunun geçerlik sonuçlarında, Amerikan versiyonu (28) dışında diğer versiyonlarından daha iyi sonuçlar elde edildiği ifade edilebilir. OMKÖ'nün farklı versiyonlarında elde edilen farklı geçerlik sonuçları, kültürler arasındaki farklılara bağlanabilir. Bu bağlamda, faktör yapısının farklı kültürlerde geçerli olup olmadığını incelemek için sonraki çalışmalar kültürlerarası olarak yapılabilir.

Bu çalışmada, OMKÖ'nün SDKT ile korelasyonlarının ,52 ile ,59 arasında değiştiği bulunmuştur. Bu değerler orta düzeyde bir ilişkiye işaret etmektedir. Literatür incelendiğinde, OMKÖ ile SDKT arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaların olmadığı görülmektedir. Hem OMKÖ hem de SDKT sıfat çiftlerine dayanan ölçekler olmasına karşın, SDKT tamamen Türk kültüründe geliştirilmiş bir ölçekken, OMKÖ Türk kültürüne uyarlanmıştır. Alt ölçekler arasındaki ilişkilerin orta düzeyde bulunmuş olması, bu temel farka bağlanabilir. Bilindiği gibi, bazı sıfatlara yüklenen anlamlar kültürden kültüre değişebilmektedir. Benzer biçimde bu çalışmada OMKÖ ile B-FKE alt ölçekleri arasında, ,44 ile ,59 arasında değişen ilişkiler bulunmuştur. Bu değerler orta düzeyde bir ilişkiyi temsil etmektedir. Aynı ölçekleri kullanarak Gosling ve arkadaşları (14), OMKÖ ile B-FKE arasında

,65 ile ,87 arasında değişen ilişkiler (dışadönüklük için ,87, yumuşak başlılık için ,70, sorumluluk için ,75, duygusal dengelilik için ,81 ve deneyime açıklık için ,65) bulmuştur. Literatür incelendiğinde, ölçeğin diğer versiyonlarında OMKÖ ile B-FKE arasındaki ölçüt dayanaklı geçerliğin incelenmediği görülmektedir. Gosling ve arkadaşlarının çalışması (14) ile bu çalışma sonuçları karşılaştırıldığında, bu çalışmada daha düşük korelasyonlar elde edildiği görülmektedir. Bu durumun nedeni, kullanılan her iki ölçeğinde başka bir kültürde geliştirilmiş olması olabilir. Orta düzeyde korelasyonlara karşın OMKÖ'nün alt ölçeklerinin ölçüt geçerliği için kullanılan ölçeklerle orta düzeyde anlamlı ilişkili olduğu ve bu sonuçların ölçüt geçerliği açısından yeterli olduğu ifade edilebilir.

Ölçeğin güvenilirlik çalışması için iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test yöntemi olmak üzere iki tür güvenilirliğe bakılmıştır. Sonuçlar, alt ölçeklerin iç tutarlılığının ve test-tekrar test güvenilirliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bu çalışmada iç tutarlılık değerleri ,81 ile ,86 arasında değişiyorken, OMKÖ'nün orijinal versiyonunda iç tutarlılık katsayılarının ,40 ile ,73 arasında değiştiği bulunmuştur (14). Ölçeğin diğer versiyonlarına bakıldığında, düşük iç tutarlılık katsayılarının ortaya çıktığı görülmektedir. Örneğin, Denissen ve arkadaşları (26), ölçeğin Hollanda versiyonunda iç tutarlılık katsayılarının ,10 ile ,61 arasında değiştiğini, Ehrhart ve arkadaşları (27) ölçeğin İngilizce versiyonunda ,49 ile ,76 arasında değiştiğini, Holmes (28) Amerikan versiyonunda ,36 ile ,73 arasında değiştiğini ve Muck ve arkadaşları (24) ölçeğin Almanca versiyonunda ,43 ile ,67 arasında değiştiğini bulmuştur. Bu bulgular dikkate alındığında, ölçeğin tüm versiyonları arasında en yüksek iç tutarlılık katsayılarının Türkçe versiyonunda elde edildiği ifade edilebilir. Bu farklı iç tutarlılık değerleri, kültürel farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir. Bu bağlamda sonraki çalışmalar kültürlerarası olarak yapılabilir. Ayrıca bu çalışmada test-tekrar test güvenilirlik değerleri ,87 ile ,89 arasında değişiyorken, OMKÖ'nün orijinal versiyonunda ,72 ile ,80 arasında değişmektedir (14). Bu sonuçlar karşılaştırıldığında ölçeğin Türkçe versiyonunda ortaya çıkan test-tekrar test güvenilirlik değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ölçeğin diğer versiyonlarına bakıldığında, yüksek test-tekrar test güvenilirliklerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Örneğin Denissen ve arkadaşları (26), ölçeğin Hollanda versiyonunda test-tekrar test güvenilirliğini ,83 ile ,96 arasında değiştiğini bulmuştur. Benzer biçimde Ehrhart ve arkadaşları (27), ölçeğin İngilizce versiyonunda ,76 ile ,89, Holmes (28) Amerikan versiyonunda ,65 ile ,87 arasında değiştiğini bulmuştur. Genel olarak bakıldığında ölçeğin tüm versiyonlarında yüksek test-tekrar test değerleri olduğu ifade edilebilir. Bu durum, ölçeğin kısa ve anlaşılabilir olmasına bağlıdır.

Bu çalışmanın bulgularından yararlanarak hem ileride yapılacak araştırmalar için, hem de günlük yaşama yönelik birkaç öneri sunmak olasıdır. İlk olarak, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının farklı gruplarda tekrar edilmesi, ölçeğin Türk kültürüne uygunluğu konusunda yeni kanıtlar sağlayabilir. Bu çalışmalar gençlerle yapılabileceği gibi, ergen ve yetişkinlerle de yapılabilir. Bir öneri olarak, bu ölçek ruh sağlığı çalışanları, psikiyatristler, psikolojik danışmanlar ve sosyal hizmet uzmanları gibi uzmanlar tarafından kişilikle ilişkisi olan bazı demografik ve psikososyal değişkenleri içeren sonraki görgül araştırmalarda kullanılabilir. Örneğin, kişilik özellikleri ile depresyon, yaşam doyumu,

öznel iyi oluş ve özerklik gibi değişkenlerin ilişkisinin yanında; kişilik özelliklerinin yaş, cinsiyet, SED ve eğitim durumu gibi demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye dönük çalışmalarda kullanılabilir.

Elde edilen bu geçerlik ve güvenilirlik bulgularının yanı sıra, bu çalışmanın en önemli sınırlılığı araştırma grubunun sadece üniversite öğrencileri ve bir işte çalışan katılımcılardan oluşması ve öğrenci olmayıp aynı zamanda da bir işte çalışmayan katılımcıların araştırma grubuna dâhil edilmemiş olmasıdır. Bu durumun nedeni, öğrenci olmayıp aynı zamanda da bir işte çalışmayan katılımcılara ulaşmanın zor olmasıdır. Sonraki çalışmalar, bu gruba da dikkate alarak yapılabilir. Bu çalışmanın bir diğer önemli sınırlılığı, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizinin, madde analizi ve iç tutarlılık katsayısının aynı veri tabanından elde edilen verilerle yapılmış olmasıdır. Bu bağlamda, sonraki çalışmalarda açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, madde analizi ve iç tutarlılık katsayısı farklı veri tabanından elde edilen verilerle yapılabilir. Bununla birlikte, hem açımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen yüksek değerler, ölçeğin Türk kültüründe geçerliliğine işaret etmektedir. Ayrıca, literatürde kişilik gibi karmaşık bir yapının madde sayısı az olan ölçeklerle ölçülmeye çalışılmasına ilişkin eleştiriler bulunmaktadır. Bu bağlamda, bu ölçeğin Türk kültürüne kazandırılmış olmasına karşın, sonraki çalışmalarda bu eleştirinin dikkate alınması önerilebilir.

Sonuç olarak, OMKÖ'nün Türk kültüründe geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ve kişiliği ölçmek için kullanılabileceği söylenebilir. Türk gençlerinde kullanılabileceği gösterilen bu ölçeğin, hem disiplinlerarası hem de kültürlerarası araştırmalarda da kullanılabileceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Goldberg LR. The development of markers for the Big-Five factor structure. *Psychol Assess* 1992; 4:26-42.
2. John OP. The "Big Five" factor taxonomy: Dimensions of personality in the natural language and in questionnaires. Pervin LA editor. *Handbook of Pers: Theory and Res.* içinde. New York: Guilford Press; 1990; s. 66-100.
3. McCrae RR, Costa PT. *Personality in Adulthood*. New York: The Guilford Press; 2003: 48-63.
4. Atkinson RL, Atkinson RC, Smith EE Bem DJ , Hoeksema SN . *Psikolojiye Giriş*. Yavuz, A. çeviren. İstanbul: Arkadaş Yayınları; 1999.
5. John OP, Donahue EM. *The Big Five Inventory: Studies of Reliability and Validity*. Berkeley: University of California, Inst Pers and Soc Res; 1998.
6. Somer O. Beş faktör kişilik modeli. *Türk Psikoloji Yazıları* 1998; 1:35-62.
7. McCrae RR, Costa PT. Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *J Pers and Soc Psy* 1998; 52:81-90.
8. Costa PT, McCrae RR. *NEO PI-R: The Revised NEO Personality Inventory*. FL: Psychol Assess Resources; 1992.
9. Costa PT, McCrae RR. *NEO PI/FFI Manual Supplement*. FL: Psychol Assess Resources; 1998.
10. Trapnell PD, Wiggins JS. Extension of the Interpersonal Adjective Scales to include the Big Five dimensions of personality. *J Pers and Soc Psy* 1990; 59:781-790.
11. Hofstee W K, de Raad B, Goldberg LR. Integration of the Big Five and circumplex approaches to trait structure. *J Pers and Soc Psy* 1992; 63:146-163.
12. John OP, Srivastava S. The big five factor trait taxonomy; History measurement and theoretical perspectives. Pervin LA editor. *Handbook of Pers: Theory and Res.* içinde. New York: Guilford Press; 1990; s. 102-138.

13. Bacanlı H, İlhan T, Aslan S. Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara dayalı kişilik testi (SDTK). Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 2009; 7:261-279.
14. Gosling SD, Rentfrow PJ, Swann WB Jr. A very brief measure of the Big Five personality domains. J Res in Pers 2003; 37:504-528.
15. Soto CJ, John OP, Gosling SD ve ark. Age differences in personality traits from 10 to 65: Big-Five domains and facets in a large cross-sectional sample. J Pers and Soc Psy 2011; 94:718-737.
16. Somer O, Goldberg LR. Personality processes and individual differences. J Pers and Soc Psy 1999; 76:431-450.
17. Somer O, Korkmaz M, Tatar A. Kuramdan uygulamaya beş faktör kişilik modeli ve Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE). İzmir: Ege Üniversitesi Yay; 2001.
18. Tavşancıl E. Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti; 2002.
19. Burisch M. Approaches to personality inventory construction. Am Psy 1984; 39:214-227.
20. Evinç GŞ. Maternal personality characteristics, affective state, and psychopathology in relation to children's attention deficit and hyperactivity disorder and comorbid symptoms. Unpublished Master Thesis. Ankara: METU; 2004.
21. Büyüköztürk Ş. Sosyal Bilimlere İçin Veri Analizi Elkitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. Ankara: PEGEM A Yay; 2002.
22. Şimşek ÖF. Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları. Ankara: Ekinoks; 2007.
23. Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling. NewYork: The Guilford Press; 2005: s. 30-62.
24. Muck PM, Hell B, Gosling SD. Construct validation of a short Five-Factor model instrument. Euro J Psychol Assess 2007; 23:166-175.
25. Hofmans J, Kuppens P, Allik J. Is short in length short in content? An examination of the domain representation of the Ten Item Inventory scales in Dutch language. Pers and Ind Differ 2008; 45:750-755.
26. Denissen JJA, Geenen R, Selfhout M, Van Aken MAG. Single-item Big Five ratings in a Soc network design. Euro J Pers 2008; 22:37-54.
27. Ehrhart MG, Ehrhart KH, Roesch SC, ve ark. Testing the latent factor structure and construct validity of the Ten-Item Personality Inventory. Pers and Ind Differ 2009; 47:900-905.
28. Holmes M. A study to investigate the reliability and validity of the Ten-Item Personality Inventory within a British sample. Unpublished Master Thesis. Manchester Metropolitan University, UK, 2010.